

Zaključna konferenca projekta Opolnomočenje učencev z izboljšanjem bralne pismenosti in dostopa do znanja

> Romana Fekonja

Projekt Opolnomočenje učencev z izboljšanjem bralne pismenosti in dostopa do znanja (ali kot smo mu krajše rekli Bralna pismenost) se izteka. Ob koncu je bila organizirana zaključna konferenca, ki je 2. in 3. julija 2013 potekala v Ljubljani v hotelu MONS.

Sam projekt se je začel v šolskem letu 2011/2012, njegov osnovni namen pa je prispevati k zagotavljanju enakih izobraževalnih možnosti, izboljšanju dostopa do kakovostnega izobraževanja in integraciji učinkovitih didaktičnih strategij za doseganje višjih ravni bralne pismenosti v okviru formalnega izobraževanja in s tem prispevati k uresničevanju nacionalne strategije.

V projekt je bilo vključenih 42 osnovnih šol, izbranih z javnim pozivom, ki so se več let zapored soočale z nezadovoljivimi dosežki pri NPZ. Zanje so bile organizirane različne oblike strokovnega usposabljanja in podpore s poudarkom na vzajemnem učenju. Učinkoviti primeri prakse in nastala didaktična gradiva pa so bili predstavljeni vsem zainteresiranim osnovnim šolam prek strokovnih posvetov, regijskih strokovnih srečanj in nacionalnih konferenc.

Zaključna konferenca je bila namenjena članom šolskih projektnih timov in ravnateljem šol v projektu, članom strateškega in operativnega tima ter pedagoškim svetovalcem ZRSŠ. Služila pa je predstavitvi ugotovitev dvoletnega projekta, izmenjavi izkušenj med sodelujočimi šolami in učitelji, hkrati pa tudi zastavitvi aktivnosti za nadaljevanje razvoja bralne pismenosti.

Po uvodnem kulturnem programu so nas pozdravili mag. Gregor Mohorčič (direktor Zavoda RS za šolstvo), minister dr. Jernej Pikalo (MIZŠ) in James Hampson (direktor Britanskega sveta).

V uvodnem delu so bili predstavljeni tudi rezultati natečaja za logotip projekta. Izbran je bil logotip OŠ Ivanjkovci.

Slika 1: Logotip projekta

V okviru konference so bila v nadaljevanju plenarna predavanja, delavnice, tematske skupine in tematske panelne diskusije.

V sklopu plenarnih predstavitev smo lahko prisluhnili naslednjim predavanjem:

- dr. Fani Nolimal, vodja projekta (Zavod RS za šolstvo): **Opolnomočenje** učencev z izboljšanjem bralne pismenosti in dostopa do znanja – **zaključne ugotovitve projekta in načrti za naprej**;
- dr. Ljubica Marjanovič Umek (Filozofska fakulteta v Ljubljani): **Mišljenje in govor kot napovednika bralne pismenosti in znanja otrok: socialna in kulturna perspektiva**;
- Marie Delaney (The learning Harbour/British Council): **Učna podpora specifičnim učnim skupinam**;
- dr. Nataša Potočnik (Zavod RS za šolstvo, OE Kranj): **Kaj pa pisanje? (spodbujanje pisanja za razvoj bralne pismenosti)**;
- dr. Leopoldina Plut Pregelj (University of Maryland, College of Education): **Ali je bralna pismenost dovolj za oblikovanje učenčevega smiselnega znanja z razumevanjem?**;
- dr. Sonja Pečjak (Filozofska fakulteta v Ljubljani): **V labirintu bralnih učnih strategij: Kako naprej?**;
- mag. Marjeta Doupona (Pedagoški inštitut, Ljubljana): **Refleksije učiteljev na projekt skozi intervjuje s šolskimi fokusnimi skupinami**;
- Franci Hočevar (Osnovna šola Spodnja Šiška), Ana Nuša Kern (Osnovna šola Preserje pri Radomljah): **Porazdeljeno (timsko) vodenje in učinkovito uvajanje sprememb**.

Pedagoški svetovalci Zavoda RS za šolstvo in strokovnjaki/raziskovalci bralne pismenosti so udeležencem pripravili različne delavnice, na katerih smo poglobili tematiko, predstavljeno v plenarnem delu.

Udeleženci smo lahko izbirali med delavnicami o poslušanju (dr. Leopoldina Plut Pregelj), o reševanju težav z učenjem s pomočjo zgodb (Marie Delaney), pišem ali tipkam – ustvarjam pisno besedilo (Berta Kogoj, Alenka Andrin), (samo)vrednotenje za izboljšanje branja (mag. Jana Kruh Ipavec, mag. Darinka Ložar), razvijanje bralne pismenosti v vseh vzgojno-izobraževalnih obdobjih in pri različnih predmetih (mag. Barbara Lesničar, Manja Kokalj, Ramona Petrovič Lesar), portfolio učenca (mag. Leonida Novak, Sandra Mršnik), eksperiment kot ključ k motivaciji za branje (Simona Slavič Kumer, Bernarda Moravec), učinkovita učna okolja (Nevenka Štraser, dr. Stanka Preskar), pisanje pri nejezikovnih predmetih za razvoj predmetne pismenosti (mag. Mirko Zorman), o (s)likovno-vizualni in umetniški pismenosti (Marjan Prevodnik), o pravljicah pri zgodnji pismenosti (Marija Sivec) in o diferenciaciji opismenjevanja v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju (dr. Nataša Potočnik, mag. Marta Novak). Program prvega dne smo sklenili z delavnico, na kateri je bila predstavljena uporaba lestvice za spremljanje učnih dejavnosti, povezanih z bralno pismenostjo. Dobršen del konference pa je bil namenjen predstavitvi primerov prakse, ki so jih razvili člani šolskih projektnih timov. Predstavitve primerov dobre prakse so potekale v kar devetih tematskih skupinah in predstavitve, kjer so bile vključene šolske knjižnice, so bile razporejene v več tematskih skupinah. Tako je kar največ učiteljev, predstavnikov različnih šol lahko slišalo o dobri vključenosti šolskih knjižnic v dejavnosti na šoli oz. konkretno v tem primeru vključenosti v dejavnosti, ki spodbujajo razvoj bralne pismenosti. Z veseljem smo ugotavljali, da je v večini šolskih razvojnih timov šol, vključenih v projekt, aktivno vključen tudi knjižničar. Kjer pa ni neposredno umeščen v šolski razvojni tim, pa je knjižničar nujen del podpore, ki jo nudi s svojim delom, dejavnostmi in s knjižnico pri doseganju zastavljenih ciljev v okviru bralne pismenosti. Svoje aktivno sodelovanje oz. aktivno vlogo šolske knjižnice v samem projektu so predstavile tri šolske knjižničarke:

- **Alja Bratuša** (Osnovna šola Polzela) je predstavila projekt z naslovom BEREMO SKUPAJ, to je projekt, ko starejši učenci na šoli berejo mlajšim. Branje je potekalo ali v šolski knjižnici ali v razredu;
- **Urša Bajda** (JZ Osnovna šola Marjana Nemca Radeče) je v tematski skupini predstavila prispevek Samorefleksija učitelja kot del pedagoškega procesa;
- **Maja Vačun** (Osnovna šola Selnica ob Dravi) pa je predstavila šolsko knjižnico kot nepogrešljiv dejavnik razvijanja pismenosti.

Po končanih predstavitev v tematskih skupinah smo se udeleženci ponovno zbrali v osrednji dvorani in prisluhnili panelni diskusiji. Glavno vprašanje, namenjeno vsem sodelujočim in tudi vsem navzočim, je bilo: »Kaj zares deluje?« Kaj je tisto, zaradi česar se dvigne raven bralne pismenosti pri učencih? Diskusijo je vodila Katica Pevec Semec, aktivno pa so sodelovali učitelji oz. člani šolskih projektnih timov, ki so že poprej predstavili svoj prispevek v eni od tematskih skupin. Med sodelujočimi oz. neposredno izzvanimi je bila tudi **Maja Vačun**, šolska knjižničarka na Osnovni šoli Selnica ob Dravi. Lepo je izpostavila vlogo šolske knjižnice, ki je najprej informacijsko središče in nato še prostor, kjer se odvijajo razne dejavnosti – branje, učenje, poučevanje, priprava na pouk, skupinsko, sodelovalno učenje, samostojno raziskovanje, učenje s pomočjo virov, poslušanje in branje zgodb, pravljic itd. Vsi udeleženci pa so si bili enotnega mnenja, da je razvijanje bralne pismenosti stvar vseh strokovnih delavcev na šoli in da sta nujni podpora in spodbuda vodstva.

Slika 2: Udeleženci panelne diskusije

Sklepna ugotovitev je bila, da s svojim delom, z dejavnostmi za spodbujanje bralne pismenosti ne smemo nehati in jih pospraviti v predal, tudi če se projekt konča. V neki obliki je treba vse primere dobre prakse in vse ugotovitve še v večji meri prenesti v vsakdanjo prakso in razne oblike in metode za razvijanje bralne pismenosti vključevati v kar največji meri v redni pouk pri vseh predmetih. Poleg tega je tudi nujen dogovor in pogovor na ravni šole. Dobro je, če kolegi učitelji vedo, kaj se poučuje v posameznem razredu, in tako lahko pridobljeno znanje učencev samo nadgrajujejo. Le tako bomo učence usposobili oz. opolnomočili za vseživljenjsko učenje in nasploh za življenje.